

List do Galacjan

1. Paweł, apostoł (nie od ludzi, ani przez człowieka, ale przez Jezusa Chrystusa i Boga Ojca, **który** go wskrzesił z martwych), ² oraz wszyscy bracia razem ze mną, **do** zgromadzeń wybranych Galacji. ³ Łaska wam i pokój od Boga, naszego Ojca oraz Pana Jezusa Chrystusa, ⁴ **który** dał samego siebie za nasze grzechy, żeby nas mógł sobie wyrwać z następnego, niegodziwego * porządku **, według woli Boga, naszego Ojca, ⁵ któremu chwała na wieki wieków. Amen.

⁶ Dziwię się, że tak szybko przenosicie się * od Tego, który was powołał w łasce Chrystusa, do innej ewangelii, ⁷ która nie jest inna; lecz tylko są pewni **ludzie, co** was niepokoją i chcą odmienić Ewangelię Chrystusa. ⁸ Ale choćbyśmy my, czy też anioł * z Nieba opowiadał wam ewangelię, wbrew ** tej, którą wam ogłosiliśmy, niech będzie osobą przeklętą. ⁹ Jak wcześniej powiedzieliśmy i teraz znowu mówię, że jeśli ktoś wam głosi ewangelię wbrew tej, którą przyjęliście, niech będzie osobą przeklętą.

¹⁰ Gdyż w tej chwili, ludzi zjednuję - czy Boga? Czy pragnę przypodobać się ludziom? Bo jeśli jeszcze **chcę się** ludziom podobać, nie stałem się sługą Chrystusa.

¹¹ Ale daję wam poznać, bracia, że Ewangelia, która przeze mnie została ogłoszona, nie jest według człowieka. ¹² Gdyż ani ja **nie** przyjąłem jej od człowieka, ani **nie** zostałem nauczony; ale **otrzymałem ją** przez objawienie Jezusa Chrystusa.

¹³ Ponieważ usłyszeliście **o** moim dawnym sposobie życia w judaizmie, że w nadmiarze prześladowałem zgromadzenie wybranych Boga oraz je niszczyłem. ¹⁴ W judaizmie rozwijałem się więcej, niż wielu rówieśników spośród mojego pokolenia, będąc w większym stopniu zapaleńcem moich ojczystych przekazów. ¹⁵ Lecz kiedy zechciał Bóg, który mnie przeznaczył od łona mojej matki * i wezwał przez Jego łaskę, ¹⁶ **aby** objawić we mnie Jego Syna, bym go głosił wśród pogan - wtedy nie radziłem się ciała wewnętrznego * i krwi, ¹⁷ ani **nie** wszedłem do Jerozolimy, do **tych, co byli** przede mną apostołami, ale odszedłem do Arabii oraz znowu wróciłem do Damaszku.

¹⁸ Potem, po trzech latach wszedłem do Jerozolimy, **by** poznać Piotra, oraz zatrzymałem się przy nim piętnaście dni. ¹⁹ Lecz nie poznałem innego **z** apostołów, chyba że Jakóba, brata Pana. ²⁰ A co wam piszę, oto **oświadczam** przed Bogiem, że nie kłamię. ²¹ Następnie przyszedłem do okolic Syrii i Cylicji. ²² Ale nie byłem znany **z** twarzy zborom Judei, **tym** w Chrystusie, ²³ lecz tylko zdarzali się **tacy, którzy** słyszeli, że ten, **co** niegdyś nas prześladował, teraz głosi wiarę, którą przedtem niszczył. I przy mnie oddawali chwałę Bogu.

***1,4** także: **złego, obelżywego, łajdackiego, złośliwego**

****1,4** także: **epoki, doczesności**

***1,6** także: **zmieniacie, odstępujecie, wyrzekacie się**

***1,8** co znaczy: **poślaniec**

****1,8** także: **obok**

***1,15** także: **predestynował, oddzielił, wyłączył, powołał**

***1,16** także: **osobowości opartej na cielesnej naturze; cielesnej natury**

2. Potem, po czternastu latach, z Barnabą znowu wszedłem do Jerozolimy, **po** zabranii ze sobą i Tytusa. ² A wszedłem z powodu objawienia oraz przedstawiłem im Ewangelię, jaką ogłaszam wśród pogan. Zaś na osobno **tym, co** cieszą się znaczeniem, abym przypadkiem nie biegł na daremne - niż biegł. ³ Ale ani Tytus, **ten** razem ze mną - **który** jest Grekiem, nie został zmuszony dać się obrzezać. ⁴ A **to** z

powodu potajemnie wprowadzonych, fałszywych braci, którzy wkradli się by śledzić naszą wolność, jaką mamy w Jezusie Chrystusie, aby nas sobie podporządkować *. ⁵ **Lecz** ani na chwilę nie ustąpiliśmy im w poddaniu, by przy was wytrwała prawda Ewangelii. ⁶ Zaś co do **tych**, uznawanych, **że** są kimś (kimkolwiek kiedykolwiek byli; nic mi nie robi różnicy, bo Bóg nie bierze **pod uwagę** osoby człowieka) - **to ci** uznawani nic mi dodatkowo nie nakazali. ⁷ Ale przeciwnie, zobaczyli, że jest mi powierzona Ewangelia nieobrzezanego **człowieka**, tak jak Piotrowi obrzezanego. ⁸ (**Ten** bowiem, który działał **przez** Piotra w apostołstwie obrzezanego, także działał **przeze** mnie dla pogan). ⁹ Więc **gdy** poznali daną mi łaskę - Jakób, Kefas i Jan, uważani, **że** są filarami, podali mnie oraz Barnabie prawice wspólnoty, abyśmy **szli** do pogan, a oni do obrzeżania. ¹⁰ I tylko **przypomnieli**, aby pamiętać o ubogich, w czym też wykazałem gorliwość, **aby** to samo uczynić.

¹¹ A kiedy Piotr przyszedł do Antiochii, przeciwstawiłem mu się w twarz, ponieważ był godzien zarzutów. ¹² Gdyż przed przyjściem niektórych **osób** od Jakóba, jadł razem z poganami; zaś kiedy przyszli, cofnął się oraz oddzielał siebie, bojąc się **tych** z obrzeżania. ¹³ A razem z nim udawali też inni Żydzi; tak, że i Barnabasz dał się im uwieść ich obłudą *. ¹⁴ Ale gdy zobaczyłem, że nie chodzą prosto wobec prawdy Ewangelii, powiedziałem Piotrowi przed wszystkimi: Skoro ty, będąc Żydem, żyjesz po pogańsku, a nie po żydowsku, dlaczego zmuszasz pogan **aby** naśladowali Żydów?

¹⁵ My **jesteśmy** Żydzi * z natury, a nie **ci, którzy** błędzą z pogan. ¹⁶ A wiedząc, że człowiek nie jest uznawany za sprawiedliwego z uczynków Prawa **Mojżesza**, ale przez wiarę Jezusa Chrystusa, i myśmy w Jezusa Chrystusa uwierzyli, abyśmy zostali uznani za sprawiedliwych z wiary Chrystusa, a nie z uczynków Prawa. Bowiem z uczynków Prawa **Mojżesza** nie zostanie uznane za sprawiedliwe żadne ciało wewnętrzne. ¹⁷ A jeśli pragnąc, byśmy zostali uznani za sprawiedliwych w Chrystusie, zostaniemy też przekonani, że sami grzeszymy, **czy** Chrystus **jest** sługą grzechu? Nie może być. ¹⁸ Lecz skoro znowu buduję **to**, co zburzyłem - samego siebie robię przestępcą. ¹⁹ Gdyż ja z powodu Prawa **Mojżesza** umarłem **dla** Prawa **Mojżesza**, abym żył **dla** Boga. ²⁰ Jestem ukrzyżowany razem z Chrystusem, więc nie żyję już ja - lecz żyje we mnie Chrystus. A **taki**, jaki teraz żyję w cielesnej naturze - żyję w wierze Syna Boga, który mnie umiłował i w ofierze oddał za mnie samego siebie. ²¹ Nie odrzucam łaski Boga; bo jeśli przez Prawo **Mojżesza** **byłaby** sprawiedliwość, wtedy Chrystus umarł bez powodu *.

***2,4** także: **podbić, ujarzmić, traktować jak niewolników**

***2,13** także: **graniem, udawaniem, hipokryzją**

***2,15** poprawnie: **Judejczycy**

***2,21** także: **daremnie, na próżno**

3. O nierozsądni Galaci, kto was **tak** zaczarował, abyście nie byli posłuszni prawdzie? **Wy**, którym na oczach, najpierw został zapowiedziany Jezus Chrystus i przy was został ukrzyżowany? ² To jedynie chcę się od was dowiedzieć: **Czy** z uczynków Prawa otrzymaliście Ducha, czy z powodu relacji wiary? ³ Jesteście tak nierozsądni? Rozpoczęliście Duchem, teraz wypełniacie siebie osobowością opartą na cielesnej naturze *? ⁴ Na próżno tyle doznaliście? Jeżeli rzeczywiście doznaliście. ⁵ Zatem **Ten**, który dostarcza wam Ducha oraz czyni pomiędzy wami cuda, **czy** robi to z uczynków Prawa, czy z powodu relacji wiary? ⁶ Tak jak Abraham *uwierzył Bogu i zostało mu to policzone ku sprawiedliwości. I Mojżesza 15,6*

⁷ Widzicie więc, że ci z wiary * są dziećmi Abrahama. ⁸ A Pismo zwiastowało, że Bóg uznaje pogan za sprawiedliwych z wiary, **bo** wcześniej ogłosił Abrahamowi, że w

tobie będą błogosławieni wszyscy poganie. 1 Mojżesza 12,3⁹ Tak, że ci z wiary, są błogosławionymi z wiernym Abrahamem. ¹⁰ Ponieważ ci, co są z uczynków Prawa - są pod przekleństwem. Gdyż jest napisane: *Przeklęty każdy, który nie trwa we wszystkich przykazaniach, które są napisane w zwoju Prawa, by je uczynić.* V Mojżesza 27,26; Jeremiasz 11,3¹¹ A, że w Prawie Mojżesza nikt nie jest uznawany za sprawiedliwego przed Bogiem, to oczywiste, gdyż: *Sprawiedliwy będzie żył z wiary* *. Habakuka 2,4¹² Zaś Prawo **Przykazań** nie jest z wiary, lecz człowiek, *który by je uczynił, w nich będzie żył.* III Mojżesza 18,5; Ezechiel 20,11¹³ Chrystus wykupił nas z przekleństwa Prawa, stając się za nas przekleństwem; ponieważ jest napisane: *Przeklęty każdy, zawieszony na drzewie;* V Mojżesza 21,23¹⁴ aby się dokonało błogosławieństwo Abrahama względem pogan i abyśmy przez wiarę otrzymali obietnicę Ducha.

¹⁵ Bracia, po ludzku mówię. Przecież ustalonego testamentu człowieka nikt nie unieważnia, czy też dodatkowo nim nie rozporządza. ¹⁶ Obietnice zostały wypowiedziane Abrahamowi oraz jego potomkowi. Pismo nie mówi: I jego potomkom, ponieważ *byłoby to* dla wielu, ale że dla jednego: *I twemu potomkowi*, którym jest Chrystus. I Mojżesza 12,7¹⁷ A mówię to, **bo** wcześniej ustalonego przez Boga testamentu względem Chrystusa, Prawo - które nastąpiło po czterystu i trzydziestu latach - nie unieważnia co do zniesienia obietnicy. ¹⁸ Gdyż jeśli dziedzictwo *byłoby* z Prawa - **to** już nie z obietnicy; zaś Bóg wyświadczył Abrahamowi dobrodziejstwo * z powodu obietnicy. ¹⁹ Zatem, czym **jest** Prawo? **Prawo Mojżesza** zostało dołożone dla występków *, rozporządzone przez aniołów na rękę pośrednika, aż do czasu, **kiedy** przyszedł potomek dla którego jest obietnica. ²⁰ Ale nie zdarza się pośrednik jednego, a Bóg jest jeden.

²¹ Więc Prawo jest przeciw obietnicom Boga? Nie może być. Gdyż jeśliby zostało dane prawo, które może ożywić, istotnie, sprawiedliwość byłaby z prawa. ²² Ale Pismo osaczyło wszystkich z powodu grzechu, aby wierzącym została dana obietnica z wiary Jezusa Chrystusa.

²³ Zaś przed przyjściem wiary byliśmy pilnowani pod Prawem **Mojżesza**, będąc osaczeni dla przyszłej wiary, **która** została objawiona. ²⁴ Tak, że Prawo stało się naszym nauczycielem * do Chrystusa, abyśmy z wiary zostali uznani za sprawiedliwych. ²⁵ A **kiedy** przyszła wiara - nie jesteśmy już pod nauczycielem.

²⁶ Gdyż przez wiarę, w Chrystusie Jezusie, wszyscy jesteście dziećmi Boga. ²⁷ Bo **ci, co** dali się ochrzcić dla Chrystusa, oblekli się Chrystusem. ²⁸ Wewnątrz nie znajduje się Żyd, czy Grek; wewnątrz nie znajduje się niewolnik, ani wolny; wewnątrz nie znajduje się męskie i żeńskie *; gdyż wy wszyscy jesteście w Chrystusie Jezusie tym samym **. ²⁹ Zaś jeśli wyście Chrystusa, zatem jesteście potomstwem * Abrahama, dziedzicami ** według obietnicy.

***3,3** także: **cielesną naturą, ciałem wewnętrznym**

***3,7** także: **ufności**

***3,11 ST, S** sprawiedliwy będzie żył z Mojej wiary

***3,18** także: **przebaczył, darował**

***3,19** także: **przekroczeń**

***3,24** także: **odprowadzającym do szkoły**

***3,28** rzeczownikowo: mężczyzna i kobieta

****3,28** także: **jednym**

***3,29** także: **nasieniem, rodem, płodem**

****3,29** także: **spadkobiercami**

4. Ale mówię, do jakiego czasu dziedzic jest niemowlęcy - będąc panem wszystkich, nie różni się nic od sługi, ² lecz żyje pod opiekunami i zarządcami, aż do

czasu ustalonego przez ojca. ³ Tak też i my, kiedy byliśmy niemowlęcy, byliśmy ujarzmieni pośród żywiołów świata. ⁴ Zaś kiedy przyszło wypełnienie czasu, Bóg posłał Swojego Syna, który urodził się z niewiasty oraz pojawił wśród * Prawa, ⁵ by mógł wykupić tych pod Prawem, abyśmy otrzymali adopcję. ⁶ A ponieważ jesteście dziećmi, Bóg posłał do naszych serc Ducha Swojego Syna, wołającego: Abba *, Ojciec. ⁷ Tak, że nie jesteś już niewolnikiem - ale dzieckiem; a skoro dzieckiem, to i dziedzicem Boga przez Chrystusa.

⁸ Ale dawniej, nie znając Boga, służyliście istotom nie będących bogami. ⁹ Zaś teraz, gdy poznaliście Boga, ale bardziej, gdy zostaliście przez Boga poznani, czemu wracacie do bezsilnych oraz biednych żywiołów, którym chcecie znowu, jeszcze raz służyć? ¹⁰ Pilnujcie sobie dni, miesiący, pór i lat. ¹¹ Jestem wami przerażony, czy przypadkiem nie utrudziłem się dla was na próżno *.

¹² Bracia, proszę was, stawajcie się takimi jak ja, gdyż i ja jestem taki jak wy. Nic złego mi nie uczyniliście. ¹³ A wiecie, że wcześniej ogłosiłem wam Dobrą Nowinę, pośród słabości cielesnej natury, ¹⁴ i mojej próby w ciele wewnętrznym. Lecz nie zlekceważyliście mojego zwiastowania, ani nim nie wzgardziliście, ale przyjęliście mnie jak anioła * Boga, podobnie jak Chrystusa Jezusa. ¹⁵ Zatem jakie było wasze dziękczynienie? Wszakże wam świadczę, że jeśli by było możliwe, to byście wyłupili i dali mi wasze oczy. ¹⁶ Wobec tego, czy stałem się waszym nieprzyjacielem, mówiąc wam prawdę? ¹⁷ Pożądam was zazdrośnie * - nie szlachetnie; chcąc was tylko powstrzymać **, abyście ich zazdrośnie pożądali. ¹⁸ Pięknie jest, kiedy zawsze pożądamy siebie w szlachetnym; a nie tylko w czasie mojej obecności u was. ¹⁹ Moje dzieci, których bóle rodzenia znowu odczuwam, oraz będę odczuwał aż do wtedy, gdy zostanie ukształtowany w was Chrystus. ²⁰ Ale teraz chciałbym być przy was obecny oraz odmienić swój głos, ponieważ jestem przez was w kłopotcie.

²¹ Mówcie mi, ci, co chcecie być pod Prawem, dlaczego nie pojmujecie Prawa? ²² Bowiem jest napisane, że Abraham miał dwóch synów, jednego z niewolnicy, a jednego z wolnej. ²³ Lecz ten z niewolnicy został urodzony według cielesnej natury, zaś ten z wolnej z powodu obietnicy. ²⁴ Te rzeczy są mówione w przenośni; gdyż są one dwoma Przymierzami; jednym z góry Synaj - rodzącym do niewoli, a jest nim Hagar. ²⁵ Zaś Hagar jest górą Synaj w Arabii, a odpowiada teraźniejszej Jerozolimie, bo jest w niewoli z jej dziećmi. ²⁶ Zaś Jerozolima w górze jest wolna; ta, która jest matką wszystkich nas. ²⁷ Ponieważ jest napisane: *Rozwesel się bezpłodno, nie rodząco; skrusz się i w boleściach zawołaj nie rodząco; bo liczniejsze są dzieci samotnej, bardziej niż tej, która ma męża. Izajasz 54,1* ²⁸ Wy zaś, bracia, na wzór Izaaka *, jesteście dziećmi obietnicy. ²⁹ Ale jak wtedy - ten, co został zrodzony według cielesnej natury prześladował tego według Ducha, tak i obecnie. ³⁰ Ale co mówi Pismo? *Wyrzuć niewolnicę i jej syna, bo nie będzie dziedziczył syn niewolnicy za syna wolnej. I Mojżesza 21,10* ³¹ Zatem, bracia, nie jesteśmy dziećmi niewolnicy - ale wolnej.

*4,4 także: podczas; na skutek, z powodu

*4,6 z aram.: Ojciec, Tato

*4,11 także: na oślepie, nierozważnie, bez powodu

*4,14 co znaczy: posłańca, zwiastuna

*4,17 także: współzawodniczą, ubiegają się gorliwie

**4,17 także: wykluczyć

*4,28 ST z hebr. Ic'haka

5. Istotnie, Chrystus nas wyzwolił dla wolności. Stójcie i nie bądźcie znowu poddani jarzmu niewoli.

² Oto ja, Paweł, mówię wam, że jeżeli się dacie obrzezywać, Chrystus wam nic nie pomoże. ³ A świadczę każdemu człowiekowi, **co** daje się obrzezywać, że winny jest wypełnić całe Prawo **Mojżesza**. ⁴ Zostaliście odłączeni od Chrystusa, wy, którzy uznajecie się za sprawiedliwych w Prawie; wypadliście **z** łaski. ⁵ Bowiemy, Duchem, z wiary, oczekujemy nadziei sprawiedliwości. ⁶ Gdyż w Chrystusie Jezusie ani obrzezanie nie ma nic znaczenia, ani nieobrzezanie - ale wiara działająca pośród miłości.

⁷ Biegliście pięknie; kto wam przeszkodził **TR** być posłusznym prawdzie? ⁸ Takie przekonanie nie pochodzi od **Tego, który** was wzywa. ⁹ Mały zaczyn całe ciasto zakwasza. ¹⁰ Ja jestem względem was przekonany w Panu, że nic inaczej nie będziecie rozumieć; a **ten, kto** was niepokoi poniesie wyrok, kimkolwiek by był. ¹¹ Zaś ja, bracia, skoro nadto głoszę obrzezanie, czemu jeszcze jestem prześladowany? Zaniedbana jest więc, obraza krzyża. ¹² Oby sobie odcięli **ci, którzy** was niepokoją.

¹³ Bowiemy wy, bracia, zostaliście powołani do wolności, ale nie **tej** wolności względem skłonności * cielesnej natury, lecz jedni drugim służcie z miłości. ¹⁴ Gdyż całe Prawo jest wypełnione w jednym powiedzeniu: Będziesz miłował twego tuż obok * jak samego siebie. ¹⁵ Zaś jeśli gryziecie i pożeracie jedni drugich, uważajcie, abyście jedni przez drugich nie zostali zniszczeni.

¹⁶ Ale mówię: Żyjcie * Duchem i nie spełniajcie pożądania cielesnej natury. ¹⁷ Bo ciało wewnętrzne pożąda przeciwko Duchowi - a Duch przeciw ciału wewnętrznemu; gdyż te są nawzajem przeciwne, abyście nie czynili to, co chcecie. ¹⁸ Ale jeśli dajecie się prowadzić Duchem - nie jesteście pod Prawem **Mojżesza**. ¹⁹ Zaś uczynki ciała wewnętrznego są oczywiste, jakimikolwiek są: Cudzołóstwo, prostytutka, zepsucie, zuchwałość, ²⁰ bałwochwalstwo, czary, nieprzyjaźnie, spór, zawiść, gniewy, intrygi, bunty, sekty, ²¹ złościwości, morderstwa, pijaństwa, hulanki i tym podobne, **o** których wam zapowiadam, jak przedtem powiedziałem, że **ci, którzy** czynią takie **rzeczy**, nie odziedziczą Królestwa Boga. ²² Zaś owocem Ducha jest miłość, radość, pokój, cierpliwość *, uprzejmość **, dobrotliwość, ufność, łagodność, panowanie nad sobą; ²³ w stosunku do takich nie istnieje Prawo. ²⁴ Bo **ci**, Chrystusa, ukrzyżowali ciało wewnętrzne razem z jego właściwościami * i pragnieniami. ²⁵ Jeżeli żyjemy Duchem - Duchem też posuwajmy się w rzędzie. ²⁶ Nie stawajmy się żądni pustej chwały, jedni drugich prowokując, jedni drugim zazdroszcząc.

***5,13** także: **bodźca**

***5,14** także: **blisko**; rzeczownikowo: **sąsiada, bliskiego**

***5,16** także: **chodźcie, zachowujcie się**

***5,22** także: **pobłażliwość, wyrozumiałość**

****5,22** także: **rzetelność, łaskawość**

***5,24** także: **przypadłościami, cierpieniami, zdarzeniami**

6. Bracia, jeśli człowiek by został napotkany w jakimś fałszywym kroku, wy, duchowi, pouczcie takiego w duchu delikatności, obserwując samego siebie, byś i ty nie został doświadczony. ² Jedni bierzcie brzemia drugich, i tak wypełniajcie Prawo Chrystusa. ³ Bo jeśli ktoś uważa, że jest kimś - będąc nikim, oszukuje samego siebie. ⁴ A każdy niech próbuje swojej pracy i wtedy, jedynie względem siebie będzie miał chlubę, a nie względem drugiego. ⁵ Bowiemy każdy, własny ciężar poniesie. ⁶ A **ten, który** jest pouczany słowem, niech się dzieli we wszystkich dobrach **z** nauczającym. ⁷ Nie błądzcie; Bóg nie pozwala się lekceważyć; bo jeśli człowiek coś posiadał, to także będzie żać. ⁸ Dlatego **ten, co** sieje dla swej cielesnej natury - z ciała wewnętrznego będzie żać zniszczenie *; zaś **ten, co** sieje dla Ducha - z Ducha będzie żać życie wieczne. ⁹ A **gdy** czynimy szlachetnie, nie upadajmy na duchu; gdyż będziemy żać w

swoim czasie, nie będąc wyczerpani. ¹⁰ Zatem więc, dopóki mamy czas, czynmy odpowiednio * względem wszystkich, ale najbardziej względem należących do rodziny wiary. ¹¹ Zobaczcie, jak długi list napisałem wam moją ręką. ¹² Ci, którzy pragną się podobać w cielesnej naturze, zmuszają was, **abyście** dawali się obrzezać; by przypadkiem nie byli prześladowani **z powodu** krzyża Chrystusa. ¹³ Ponieważ ani **ci, co** dają się obrzezywać, sami nie zachowują Prawa; ale chcą, abyście wy dawali się obrzezywać, by się chlubić w waszej cielesnej naturze. ¹⁴ A mnie, oby się nie zdarzyło chlubić, chyba, że w krzyżu naszego Pana, Jezusa Chrystusa, przez * którego świat jest dla mnie ukrzyżowany, a ja **dla** świata.

¹⁵ Bo w Jezusie Chrystusie ani obrzezanie nie jest czymś, ani nieobrzezanie - ale nowe stworzenie. ¹⁶ A dla tych, którzy pójdą w szeregu tą normą, **a** więc dla Izraela Boga - pokój i miłosierdzie. ¹⁷ W końcu, niech mi nikt nie dostarcza cierpień; gdyż ja noszę w moim ciele piętna Pana Jezusa. ¹⁸ Łaska naszego Pana, Jezusa Chrystusa, pośród waszego ducha, bracia. Amen.

***6,8** także: **deprawację, ruinę, klęskę, zgubę**

***6,10** także: **szlachetnie, dobrze, sprawiedliwie, prawie, doskonale**

***6,14** także: **z powodu, dzięki, dla**